

544

(31)

0-16

7/27

K32/27

S. Naoa

1/3

16

Games and Diversions of the Mfathla Ndebele.

Dipingping tsa kwa Mfathla.

1

Menwana ya seatla fa e balwa go thongwa go o monnye go fitlha go o motona. O monnye go thwe ke kgaalapane, wa bobedi go thwe kanama ka tila kgati, wa boraro go thwe kgati le mosele, wa bone go thwe nakana di pedi wa botlhano mono go thwe phothollo-pho. Fa e rutwa ngwana motho o tla simolola ka o monnyane a re, wo ke kgaalapane, kanama-ka-tila-kgati, kgati le mosele, nakana, di pedi phothollo-pho. Gape-gape fa meno ya letsogo e thongwa go o mogolo. O mogolo mono go thwe, ke mono wa maruna-nta, o supang go thwe ke tshupana-baloi, wa mo gare go thwe ke thabana di gare ga wona, wo tlhomamang o monye go thwe ke sedika-motse wa makgwara, wo monnyennyane g thwe ke thupa tsa masokela pula selo sa ntoma makhongkhongtshane -kgo. Fa go rutwa ngwana o tla utlwa motho a re wo ke mono wa maruna-nta, wo tshupana-tshupa-baloi, wo ke sedika-motse wa makgwara, thupa tsa masokela-pula selo sa ntoma makhongkhongtshane-kho. Ke dipingping tse rutwang bana ga Mfathla ke bakekelo kapa dikgalabje ba di ruta bana-bana ba bona. E re mola go sa na go jewa malala-phate monna-mogolo wa ngwana-ngwana wo a tle a mo emise mo gare ga mangole, a thome a nne a tshware menwana ya setlogolo, a nne a se bolelle maina a menwana ya sona.

Ga sekgalabje se raya ngwana-ngwana se re phokobje e senya metsi, o tla bona ngwana a nanoga a tlisa metsi. O ba a itse gore rakgolowe o kgalagile. Fa ngwana a ka raya rakgolowe a re le nna ke kgalagile. Mokgalabje a re se ke wa ba wa nwa metsi bosiu tsamaya o yo robala fela phokobje e tla tla go nosa o robetse. Janong ngwana a se ka a nwa a lete gore e tla re mo a robetse phokobje ya mo tlissetsa metsi a nwa. Ngwana a o tla tlhobaela a re o letile phokobje ka metsi, o tla ba a tshwarwe ke borôkô lenyora le tloge. Ka moso fa setlogolo a re, O sa ntse o kgalagile na? Setlogolo se re, "Awowa, janong ga kea kgalaga". Rakgolowe a re ke gore phokobje e go tliseditse metsi o robetse ya go nosa jaana ngwana a gakgamale.

Morena Mogagola Nawa o na a tihwa a ira Tshitshila setlogolo sa gagwe jaana, e re fa Tshitshila a re ke nyaka go nwa e le bosiu Mogagola a re awowa, tsemaya, o yo robala fela phokobje e tla go tlisetsa metsi. Tshitshila Nawa ngwana mmuna phuti o tla lala a lala a sa robale a letile gore phokobje e tla tlisa metsi a nwa. O tla ba a robala, phokobje e sa bonale. Mogagola o tla tshwara seatla sa Tshitshila a se anega mo gare a supa ka mono wa tshupana-baloi a re go Tshitshila setlogolo se se golo o jela mang mo? Tshilatshila a re, ke jela mme. A re le mang? Tshitshila a re le ntate. Janong Mogagola a thale ka mono go tloga gare ga seatla sa setlogolo go isa leswafeng, a ntse a re, thaleeee-thaleeee tsiki-tsiki-tsiki ka leswafeng. Janong Tshitshila o tla tshega a re, ke ja bonyekeledi rakgolo! Janong fa a tshega thata-thata a mo lese. Bonyekeledi bo tsikiditlwa ngwana gore a tshege, le ngwana fa a lla ba bona a sa diimale ka bonako, motho o tla mo tsikitla ka menwana magwafeng. Fa a mo tsikidinya o tla bona getse ngwana a tshega, a lesitse go lla. Motshusi Tsiane o re fa a jeswa ngwana bonyekeledi motho o supa ka monwana mo gare ga seatla sa ngwana a re ga o ja o siela mang mo? Ngwana a re, ke siela nkgonne. A re le mang? Ngwana a re le kgaityadi monna a re, kgaityadi 'o ga a ja o siela mang? Ngwana a re o siela mme, motho a re mmago ga a ja o siela mang? Ngwana a re o siela ntate. Janong monna a thale le seatla go ya godimo, a ntse a re ga se o bone nku, tsa geso mo? Ga se o bone pudi tsa geso kapa nku tsa geso? Ngwana o tla nne a re ke di bonye ke di bonye. A tla re fa monwana wa mothadi o fitlha ka legwafeng la ngwana, ngwana a tshege. Motlha mongwe o tla ba a re n ntire gape rakgolo, yena a mo ire gape jalo jalo. Dikgalabje ka go ira jalo bana ke gore di tle di tlwaelwe ke bana-bana, gore fa ba ba roma ba tle ba se ka ba gana.

Ping-ping e ngwe ya bana o tla utlwa a e rutwa ke mmagwe kapa koko'agwe a re, ke rile ke ile ko thabeng ka kopana le Nkôkôttô, Nkôkôttô a rwele nama, a rwele nama ya sebete, erile ke mo ikopela a nkoma ka seletswana, le nna ka se tsaya ka mo ikomela? Ga e le

4 mantsiboya go ntswe melelong ga tla mmamantane a fofa-fofa mo
godimo mokgalabje o tla ema ka makoto a tsaya kgole, a dikolosa
godimo ka seatla kapa letsogo a le tsholetsa a re, Mmamantane
mmamantane re, tlaa o tseye kgomo tseno. Janong mmamantane o tla
tla dikologa le kgole. Jaana motho a mo bolaya. Ka go ira jalo
ke go ruta bana gore mmamantane a ka bolawa jang. Ka moso go tlile
yo mongwe mmamantane go tla laelwa ngwana go a bpele pina ya mmaman-
thane, a tle a mo bolaye.

Fa e ka re ngwana a a tsoga a re, ke lorile mme kapa ntate
a sule, bakgekolo ba tla mmolella ba re, ga re batle toro'a gago
tsamaya o batle mosima wa tshipa o bolelle toro ya gago ka teng.
Ga ngwana a gana ba mmatlisa mosima gore a bolele tōrō ya gagwe ka
mo teng. Go thwe fa ngwana a ka bolella toro ya gagwe ka mosimeng
ditoro di nape di tlogele ngwana. Le motho yo mogolo fa a ke re a
lora ditoro tse mme a di bolella ka mosimeng, go thwe di name di
mo tlogele.

Batho ba bagolo fa ba tsere kgang ya motho ba ba golo fa ba
motho ngwana a botsa gore ke mang yo ba buang ka yena. Ngwana o
tla bolellwa go thwe motho ga se Nketa didimala. Fa motho yo
mogolo a ka phinya mo gare ga bana kapa go na le ngwana o tla raya
ngwana gore gupa letlhokwa a se ke a kgwa mathe; ngwana a gupe
letlhokwa. Fa ngwana a ka re a bone sejo a gana go ja le yo mongwe
rakgolowe o tla mmolella gore a je le yo mongwe sejo ke tshila ya mo
lomo o ja o roga o mongwe. Ka go ira jaana ke gore ngwana a
tlhabologe e tle e se ka ya ba mptsa mo dijong fa a godile.

END S. 544